

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ERÄIDEN RIKOSVAHINKOLAISIA SÄÄDETTYJEN RAHAMÄÄRIEN TARKISTAMISESTA

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetulla asetuksella tarkistettaisiin rikosvahinkolain (1204/2005) 5–10, 17 ja 20 §:ssä säädettyjä rahamääriä rahan arvon muutosta vastaavasti.

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Rikosvahinkolain 48 §:n mukaan lain 5–10, 17 ja 20 §:ssä mainitut rahamäärät tarkistetaan valtioneuvoston asetuksella kolmivuotiskausittain rahan arvon muutosta vastaavasti. Rahamäärät on tarkistettu edellisen kerran valtioneuvoston asetuksella 1097/2020, joka on tullut voimaan 1.1.2021. Edellä esitetyn perusteella nyt on tarpeen tarkastella sitä, onko rikosvahinkolain 5–10, 17 ja 20 §:ssä mainittuja rahamääriä tarkistettava.

Rikosvahinkolain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 192/2005 vp) ehdotetun mukaisesti rahan arvon muutosta on arvioitu kuluttajahintaindeksin mukaan. Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen rikosvahinkolaiksi 12.12.2005, joten rahan arvon muutoksen arvioinnin lähtökohdaksi on otettu vuoden 2005 joulukuun kuluttajahintaindeksin pisteluku (100,2). Maaliskuussa 2011 voimaan tulleen lain 9 §:n 2 momenttiin ja 20 §:ään liittyvän arvioinnin lähtökohdaksi on kuitenkin otettu vuoden 2011 helmikuun kuluttajahintaindeksin pisteluku (112,4).

Tässä ehdotuksessa on käytetty rahan arvon muutoksen laskentaperusteena lokakuun 2023 kuluttajahintaindeksin (yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi 2005=100) pistelukua (145,2). Myös tällä hetkellä voimassa olevassa asetuksessa (1097/2020) on käytetty asetuksen antamisvuoden lokakuun kuluttajahintaindeksin pistelukua. Kolmessa sitä aiemmassa asetuksessa (995/2017, 1170/2014 ja 1375/2011) käytettiin

laskentaperusteena kyseisen vuoden marraskuun kuluttajahintaindeksin pistelukua. Koska marraskuun indeksitiedot julkaistaan vasta joulukuun puolessavälissä ja asetuksen on tarkoitus tulla voimaan jo 1 päivänä tammikuuta, on pidetty tarkoituksenmukaisena käyttää tässäkin asetuksessa lokakuun pistelukua. Tällä ei kuitenkaan arvioida olevan vaikutusta ehdotettuihin rahamäärien tarkistuksiin, koska kuluttajahintaindeksin pisteluvun muutokset ovat viime kuukausina olleet vähäisiä.

2. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu oikeusministeriössä ja se on tarkastettu ministeriön laintarkastuksessa.

3. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Rikosvahinkolain 5 §:n 1 momentin, 6 §:n, 7 §:n 1 momentin ja 8 §:n 3 momentin nojalla ansionmenetyksestä tai työkyvyttömyysajalta maksetusta palkasta tai sitä vastaavasta korvauksesta suoritetaan korvausta enintään 150 euroa päivältä.

Henkilövahingon osalta enimmäiskorvaus kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta on 5 §:n 2 momentin nojalla 12 500 euroa.

Surmansa saaneen läheiselle kuolemantapauksen seurauksena aiheutuneesta henkilövahingosta johtuvista kuluista ja ansionmenetyksestä korvataan 8 §:n 3 momentin nojalla yhteensä enintään 6 200 euroa.

Kärsimyksen osalta enimmäiskorvaus on 9 §:n 2 momentin nojalla 3 600 euroa. Seksuaalirikoksen uhrille suoritettava enimmäiskorvaus on kuitenkin 9 700 euroa, tai, alaikäisen uhrin ollessa kyseessä, 16 500 euroa.

Lain 10 §:n 1 momentin nojalla vahinkoa kärsineelle suoritetaan saman vahinkotapahtuman perusteella korvauksia henkilövahingosta ja kärsimyksestä yhteensä enintään 63 000 euroa.

Esinevahingosta ja taloudellisesta vahingosta suoritetaan 17 §:n nojalla vahinkoa kärsineelle saman vahinkotapahtuman perusteella korvauksia yhteensä enintään 31 500 euroa.

Vahinkoa kärsineelle saman vahinkotapahtuman perusteella kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta ja kärsimyksestä suoritettavien korvausten yhteismäärästä tehdään 20 §:n nojalla perusvähennys, jonka määrä on 220 euroa.

Ehdotetulla asetuksella tarkistettaisiin rikosvahinkolain 5–10, 17 ja 20 §:ssä säädettyjä rahamääriä rahan arvon muutosta vastaavasti. Tarkistetut uudet rahamäärät on pyöristetty hallituksen esityksessä (HE 192/2005 vp) ehdotetulla tavalla korvaussääntelyn havainnollisuuden kannalta tarkoituksenmukaisiin tasalukuihin.

4. Pääasialliset vaikutukset

Lain 5 §:n 1 momentissa, 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentissa ja 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua enimmäiskorvausta ehdotetaan korotettavaksi 30 eurolla. Korvausta maksetaan tällä hetkellä jatkuvana korvauksena yhteensä neljälle korvauksensaajalle. Korotuksen taloudellinen vaikutus on siten arviolta 43 800 euroa.

Lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua enimmäiskorvausta ehdotetaan korotettavaksi 2 000 eurolla. Korvausta myönnetään vuosittain keskimäärin 20 tapauksessa. Korotuksen taloudellinen vaikutus on siten arviolta 40 000 euroa.

Lain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua kokonaiskorvauksen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi 1 000 eurolla. Korvausta myönnetään vuosittain 1-2 tapauksessa. Korotuksen taloudellinen vaikutus on siten arviolta 1 500 euroa.

Lain 9 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kolmesta enimmäiskorvauksesta ehdotetaan korotettavaksi 3 000 eurolla alaikäiselle seksuaalirikoksen uhrille maksettavaa korvausta, 1 700 eurolla muulle seksuaalirikoksen uhrille maksettavaa korvausta ja 700 eurolla muun rikoksen uhrille maksettavaa korvausta. Ensiksi mainitun korvauksen enimmäismäärä myönnetään vuosittain keskimäärin 12 tapauksessa, toiseksi mainitun korvauksen enimmäismäärä keskimäärin neljässä tapauksessa ja jälkimmäisen korvauksen enimmäismäärä keskimäärin 150 tapauksessa. Korotusten taloudellinen vaikutus on siten arviolta 147 800 euroa.

Lain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua enimmäiskorvausta ehdotetaan korotettavaksi 11 000 eurolla. Koska enimmäiskorvaus on vuosittain vaikuttanut rajoittavasti korvausten myöntämiseen vain 2–3 tapauksessa, korotuksen taloudelliseksi vaikutukseksi voidaan arvioida enintään 33 000 euroa.

Lain 17 §:ssä tarkoitettuja enimmäiskorvauksia ei ole viimeisten kolmen vuoden aikana myönnetty, joten ehdotetulla 5 500 euron korotuksella ei käytännössä juuri ole kustannusvaikutuksia.

Lain 20 §:ssä säädetty perusvähennys, jota ehdotetaan korotettavaksi 40 eurolla, tehdään vuosittain noin 3 700 tapauksessa. Tästä koituu säästöä arviolta 148 000 euroa.

Valtiokonttorilta saatujen korvattuja tapausmääriä koskevien tietojen perusteella ehdotettujen korvausten enimmäismäärien korotusten ja perusvähennyksen korotuksen arvioidaan lisäävän valtion menoja vuositasolla noin 118 100 eurolla. Vuoteen 2024 liittyvän valtion talousarvioesityksen budjettimomentille 25.01.51 (Eräät valtion maksamat korvaukset) on varattu 19 000 000 euron arviomääräraha, josta suoritetaan syyttömästi vangituille tai tuomituille maksettavien korvausten lisäksi myös rikosvahinkolain nojalla maksettavat korvaukset. Nyt ehdotetuilla indeksitarkistuksilla ei ole käytännössä vaikutusta määrärahojen tarpeeseen.

5. Lausuntopalaute

Asetusehdotuksesta ei pyydetty lausuntopalautetta. Asetuksen 1 ja 2 §:ssä säädettyjen euromäärien laskentaperusteena on käytetty Tilastokeskuksen julkaisemaa lokakuun 2023 kuluttajahintaindeksiin (yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi 2005=100) pistelukua (145,2).

6. Säännöskohtaiset perustelut

Asetuksen 1 §:ssä säädetään rikosvahinkolain 5 §:n 1 momentissa, 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentissa ja 8 §:n 3 momentissa mainituista enimmäiskorvauksista ansionmenetyksestä tai työkyvyttömyysajalta maksetusta palkasta tai sitä vastaavasta korvauksesta, jotka ovat indeksimuutoksen perusteella tarkistettuina 181,1 euroa eli lähimpään kymmeneen euroon pyöristettynä 180 euroa.

Asetuksen 2 §:n 1 kohdassa säädetään rikosvahinkolain 5 §:n 2 momentissa säädetystä enimmäiskorvauksesta, joka on tarkistettuna ja lähimpään 500 euroon pyöristettynä 14 500 euroa (pyöristämätön rahamäärä 14 491 euroa).

Asetuksen 2 §:n 2 kohdassa säädetään rikosvahinkolain 8 §:n 3 momentissa mainitusta kokonaiskorvauksen enimmäismäärästä, joka on tarkistettuna ja lähimpään 100 euroon pyöristettynä 7 200 euroa (pyöristämätön rahamäärä 7 245,5 euroa).

Asetuksen 2 §:n 3 kohdassa säädetään rikosvahinkolain 9 §:n 2 momentissa säädetystä enimmäiskorvauksesta alaikäiselle seksuaalirikoksen uhrille, joka on tarkistettuna ja lähimpään 500 euroon pyöristettynä 19 500 euroa (pyöristämätön rahamäärä 19 377,2 euroa), muulle seksuaalirikoksen uhrille, joka on tarkistettuna ja lähimpään 100 euroon pyöristettynä 11 400 euroa (pyöristämätön rahamäärä 11 367,0 euroa) ja muun rikoksen uhrille, joka on tarkistettuna ja lähimpään 100 euroon pyöristettynä 4 300 euroa (pyöristämätön rahamäärä 4 262,0 euroa).

Asetuksen 2 §:n 4 kohdassa säädetään rikosvahinkolain 10 §:n 1 momentissa säädetystä enimmäiskorvauksesta, joka on tarkistettuna ja lähimpään 500 euroon pyöristettynä 74 000 euroa (pyöristämätön rahamäärä 73 904,2 euroa).

Asetuksen 2 §:n 5 kohdassa säädetään rikosvahinkolain 17 §:ssä mainitusta enimmäiskorvauksesta, joka on tarkistettuna ja lähimpään 500 euroon pyöristettynä 37 000 euroa (pyöristämätön rahamäärä 36 952,1 euroa).

Asetuksen 2 §:n 6 kohdassa säädetään rikosvahinkolain 20 §:ssä säädetystä perusvähennyksestä, joka on tarkistettuna ja lähimpään kymmeneen euroon pyöristettynä 260 euroa (pyöristämätön rahamäärä 258,4 euroa).

Asetuksen 3 §:ssä säädetään asetuksen voimaantulosta ja soveltamisesta sekä voimassa olevan vastaavan asetuksen kumoamisesta.

7. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2024. Sillä kumotaan vuonna 2020 annettu vastaava asetus. Tarkistettuja rahamääriä ei kuitenkaan sovelleta korvausasioihin, jotka perustuvat ennen asetuksen voimaantuloa tehtyyn rikokseen, vaikka korvaushakemus tulisi vireille tai se ratkaistaisiin vasta asetuksen voimaantulon jälkeen.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen eräiden rikosvahinkolaissa säädettyjen rahamäärien tarkistamisesta.